

Depot legal

Handwritten signature

DEPOT LEGAL INDOCHINE No 10 891

TIẾNG DÂN

LA VOIX DU PEUPLE

叢

民

Đường Đông-Ba, Huế

Chính-phủ Pháp vì phải duy-trì Đông-dương nên làm sao cũng phải tìm chỗ thỏa hiệp với Trung-hoa.

GIÁ BÁN	
ĐÓNG-TRÁI	NGOẠI-QUỐC
Một năm - 5,00	5,00
Hai tháng - 2,00	2,00
Ba tháng - 1,50	1,50

Mua theo phiếu trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho M. TRẦN ĐÌNH-TRƯỜNG - Ai đang vắng các việc riêng xin thương nghị trước.

CHÍNH-PHỦ ĐÔNG-DƯƠNG ĐỐI VỚI TRUNG-HOA

(Tiếp theo)

Pháp vì làm sao phải thân thiện với Trung-hoa?

Pháp cũng như các cường- quốc khác, đều có quyền-lợi đặc-biệt ở Trung-hoa, nhất là tại Quảng-châu-loan là nơi tổ-tá địa ký-hạn 99 năm, cùng là ở ba tỉnh Vân-nam, Quảng-đông và Quảng-lý. Mấy lâu cái chánh-sách ngoại-giao của Pháp cũng như các nước khác, đối với Trung là thân-thiện với Chính-phủ Bắc-kinh mà phân-đối quân Cách-mạnh, vì rằng Chính-phủ quân-phiệt còn ngày nào thì quyền-lợi của ngoại-quốc vững bền ngày ấy, mà cái ngày Quốc-dân-đảng thắng lợi tức là cái ngày « thủ-jiết bất bình-dẳng điều-ước » tới nơi.

Nhưng cái chí-nguyện của Liệt-cương dù thế nào, tuy Liệt-cương có âm-dộng thế nào, thì quân Cách-mạnh cũng lần lượt đánh tan các bọn quân-phiệt mà lập nên một Chính-phủ Trung-hoa thống-nhất. Có đủ thế lực bất Liệt-cương phải công-nhận. Đảng Quốc-dân đã cầm được thời-cực trong tay thì những vấn-đề ngoại-giao với Liệt-cương tất nhiên phải bàn đến. Liệt-cương có thể đánh chịu giao-giả hết cả các quyền-lợi đặc-chiếm mấy lâu nay cho Trung-hoa không? Chính-phủ Quốc-dân muốn làm trọn-trách-nhiệm đối với nhân-dân, có thể cứ cúi đầu mà tuân-phụng những điều-lệ của Liệt-cương bất Thanh-triệu ký nhận trong khi thất thế không? Có lấy sự suy-nghĩ mà xét thì cái vấn-đề đối-ngoại ở Trung-hoa khó lòng giải-quyết được bằng thủ-đoạn hòa-bình. Kỳ-giả đã từng nói rằng những điều yêu-cầu của Trung-hoa mà thực-hiện được — nếu Chính-phủ Quốc-dân thực là Chính-phủ cách-mạnh — thì có n phải có cuộc đổ máu nữa chăng?

Nhưng cứ sự thực ngày nay thì không có thể đâu. Khi Quốc-dân-đảng còn phải lợi-dụng sức quân-chúng để đánh nhau với bọn quân-phiệt, nghĩa là khi Quốc-dân-đảng còn là một đảng Cách-mạnh, thì Liệt-cương cho là bọn quá-kịch, bọn phá-hoại, bọn bán-ngoại đã làm, hết sức phân-đối và mưu-động để trở ngại công-việc của quân Cách-mạnh; nhưng từ khi Quốc-dân-đảng lên cầm quyền, thì thái-độ của Liệt-cương đối ngày lập-tức. Hồi Avril 1927 Tướng giới-Thực bắt đầu bắt-trừ cộng-sản, rồi kế giải-tán các đoàn-thể cộng-nhân ở Thượng-hải; đến tháng Decembre 1927

nhân việc chính-biến Quảng-châu mà tuyệt-giao với Nga mà giết hơn hai nghìn người cộng-sản, vừa dân ông dân bà, nam thanh-niên, nữ thanh-niên; đến tháng Septemb 1928 vừa rồi thì lại ra lệnh giải-tán tất cả các công-đoàn nông-đoàn, rồi đến cấm chỉ hết cả các cuộc dân-chúng vận-động và thanh-niên vận-động. Chính-phủ Quốc-dân thì bị trong tay bọn hữu - phái thao - túng cả. Cứ xem thế thì biết đầu Chính-phủ Trung-hoa ngày nay không khác gì một Chính-phủ đế-quốc khác.

Đối với Chính-phủ Trung-hoa ngày nay như vậy thì Liệt-cương không vì lẽ gì mà không sẵn lòng thừa nhận đề giao-thiệp cho ôn-hòa.

VÂN-VĂN THƯỜNG THỨC

LỜI TÒ-TIÊN DẠY CON CHÁU

Hỡi con cháu ơi.....

Nhân chúng ai nhân hơn trời đất, nhưng có cây không gốc thời mưa mọc khôn có thể lạt bồi. Từ chúng ai từ hơn ông bà, nhưng con cháu chẳng lành thời thành hiền cũng hết phương phá họ. Văn là gốc của đạo, thời nết nết mới, lối, phá lại nên có vững thời nóc mới yên. Vì vậy từ trên này với cao tăng từ khảo li này, ngày ngày đêm đêm trông mong vào đàn con cháu đó. Nghĩ như họ nhà ta nhờ ơn che chở, đời đức cao dày, bấy nhiêu đời xé núi tái sông, kể từ thuở nọ, biết bao nỗi gọi mưa chổi gió, mới có ngày nay. Tuy rằng phen đời đất thay trời, bề đầu mây cuội, song vẫn cứ rậm cây sậy lá, hoa quả, từ mùa. Bởi người xưa từng gieo giống thành hiền, nên từ trẻ mới dạy, nên phúc thọ.

Con cháu ơi: uống nước ơn người đào giếng, ăn trái nhớ kẻ trồng cây; ấy nhà ấy miếu, ấy ruộng vườn trong ngoài, cơ nghiệp ấy biết bao xương với máu. Này cháu, này con, này cháu chắt trai gái, giống giống này há lẽ ngựa và trâu. Mong các rúc rúc ngàn thu, nên phải kính nính muôn đời.

Vậy nên có bài thập giới như sau này: 1. chữ « CÂN » tức là không nên lười biếng, 2. chữ « KIỂM » tức là không nên xa xỉ; 3. chữ « NHÂN ÁI » tức là không nên ghen ghét nhau, 4. chữ « HIẾU » tức là không để tiếng xấu cho cha mẹ; 5. chữ « ĐÊ » tức là không nên làm những việc tệ ác với anh em; 6. chữ « CÔNG TÂM » là không nên có tâm lòng lợi riêng mình; 7. chữ « LIÊM SI » là không nên vì những việc danh lợi tới đời mà quên từ lòng hổ thẹn; 8. « TỰ TÂN » là không nên giữ chặt những tục hủ ngày xưa; 9. chữ « TRUNG THỰC » là không nên làm những việc mưu ngầm chước dục, mà họa hại đến đồng-bào; 10. chữ « THANH TÍN » là không nên giả dối lừa dối, mà trái với lương tâm thiên lý. (Còn nữa)

SÁCH TẶNG

- Bản báo mới nhận được:
- 1. CHIÊU ANH VĂN-TẬP (quyển I)
  - 2. CHIÊU ANH VĂN-TẬP (quyển II) của Chiêu anh thư quân, đường Đỗ hữu-Vi, Mỹ-tho, xuất bản, giá mỗi quyển 1\$20.
  - 3. ĐÔNG - PHƯƠNG, TÂY. PHƯƠNG, Tagore soạn, Phó-tái dịch, Tân-thanh-niên tang-thư xuất bản tại Saigon, giá 0\$15.

Hát giúp hội Nữ-công Huế
Tối ché nhất 3 mars, Đảng Nghĩa Thành sẽ hát giúp hội Nữ công. Vậy, các ngài có lòng chiếu cố xin đến xem cho đông.
B. Ng. T.

(Còn nữa) Ngô Nhân

PHÉP PHÒNG CÁC BỆNH DỊCH SỨC VẬT

Sức vật cũng như người ta, thường mắc nhiều bệnh: có bệnh chỉ hại riêng từng con một, có bệnh lại lây sang cả những con khác.

Thí dụ: 1. Giời nắng chang chang, con trâu phải cây lâu quá không được nghỉ; bỗng nhiên đứng lại, mắt đỏ ngầu, khô thở, rồi lăn ra chết. Đó là bị cảm thừ.

2. Con bò vừa hôm trước còn ăn khoẻ, bây giờ bỏ ăn, bụng trương lên, thờ không được, rồi cũng chết, thế là bệnh dầy.

Hai bệnh đó (cảm thừ và dầy) là bệnh thường, không truyền nhiễm, chỉ con nào mắc phải mới chết, còn các con vật cùng ở một chuồng thì không việc gì cả.

3. Một con bò bỗng ăn trong mấy hôm, rồi chảy nước mắt, nước mũi, mà ở mồm và ở môi lại có mụn loét ra. Người chủ muốn vớt lại một ít tiền, đem bán rẻ con vật ấy cho người láng khác. Ít lâu, bò hai láng đó, lại phát các chứng như vậy mà chết rất nhiều. Những trâu bò ấy cuối vì bệnh truyền nhiễm, bởi một con mắc phải mà lan ra nhiều như thế.

Nói tóm lại, đấng về mặt kinh-tế, ta có thể chia các bệnh ra hai thứ: 1. Các bệnh thường, không truyền nhiễm chỉ hại một con vật, và riêng một người chủ chịu thiệt.

2. Các bệnh truyền nhiễm làm hại nhiều thú-vật và làm cho nhiều người bị thiệt-thòi; có khi làm cho nguy-hiểm nên kinh-tế hàng mấy nghìn.

Thế nào là bệnh truyền nhiễm.— Dân trí ta còn thấp, nên nhiều nơi thấy trâu bò, súc-vật chết nhiều cho là ỉn thành giáng tai, rồi cúng tế ky-đào, vừa tớn phí, vừa làm trở cười cho người. Anh em phần nhiều còn say mê như vậy, thiệt tưởng nói rồi cái căn-nguyên những bệnh truyền nhiễm ra đây cũng có ích.

Liên truyền nhiễm là bệnh lây ở con vật đau sang các con vật mạnh. Có bệnh riêng gọi một giống vật, có bệnh có thể lây sang nhiều giống vật khác nhau, có bệnh lại lây sang cả người được. Như bệnh dịch trâu bò thì chỉ những loài nhai lại (rumi-mant), và loài lợn mới mắc phải. Bệnh chó dại tự giống chó truyền sang cho các giống vật khác, mà cả đến người ta cũng bị. Bệnh dịch sốt máu đen (Fievre charbonneuse) cũng tự loài vật mà lây sang người được.

Cần - nguyên các bệnh truyền nhiễm là vi-trùng.

Vi trùng là các sinh vật rất nhỏ, mắt ta không thể thấy được, phải chiếu kính hiển-vi mới rõ. Có thứ vi-trùng nhỏ quá, bây giờ còn chưa chiếu thấy, nhưng một ngày kia cũng không qua khỏi được con mắt của những nhà khoa-học. Như bệnh dịch trâu bò thì chưa chiếu thấy con vi-trùng, song có thể nói quả-quyết rằng: đó là bệnh có vi-trùng riêng, vì nếu lấy máu một con trâu bị dịch chích sang cho con bê, hay con trâu khác, thì con bê hay con trâu đó ỉn đau, rồi các chứng bệnh dịch sẽ phát ra rõ ràng. Như vậy là trong máu có vi-trùng bệnh dịch trâu bò.

Vi trùng vào trong mình con vật, chưa có thể làm hại nó ngay được, vì huyết-dịch của nó chống lại với

Chuyện hay MỘT NGƯỜI HỌC-SINH HƠN 80 TUỔI

Ở một tỉnh kia, sau lễ nghỉ-hè đến ngày tựu-trường, thấy một cụ già chừng trên 80 tuổi, tay cầm lá-đơn, tay chống cái gậy, lụm-khụm đem lá đơn đến trình quan đốc-giao. Quan đốc cầm đơn xem xong, bật cười, rồi hỏi:

Cụ già thưa: Bẩm quan, sự bất đắc dĩ, chờ dăm đầu đến làm đều đều cụ.

Quan đốc hỏi: Cụ nói không điều cụ sao cụ đã hơn 80 tuổi mà còn xin đi học? Lại vì lẽ gì mà cụ báo lá sự bất đắc dĩ?

Cụ già thưa: Bẩm quan, nguyên-tôi có một đứa con trai năm nay mới đậu sơ-học-yếu lược, ở làng, ở phủ, không có lớp học nữa, nên phải xin vào trường tỉnh. Nhưng cứ theo như lệ thông-tư của quan Học-chánh và nghị định của quan Khâm-sứ Trung-ky, thời các học-sinh đi học ở tỉnh phải trả ngừ ở những nhà có quan Sứ thừa nhận mới được.

Khi tôi đem con tôi đến tỉnh thì những nơi quyền qui tôi không được biết, mà những nhà tìm trường thì không ai thừa nhận. Tôi không biết làm thế nào bên ngoài, thuê nhà mà ở với nhau mới xong; nhưng đã trôi bỏ của bỏ nhà mà đi theo con vào đây.

Quan đốc thấy cụ già cứ nói lung lung mãi, mới bảo rằng: thôi xin cụ đừng nói nữa; chúng tôi đây là hạng người có trách nhiệm nặng nề, trong sự giáo-dục con em; nhưng đối với chương trình điều lệ của nhà nước thì chúng tôi cũng phải à à các các nhằm mắt mà theo, chứ có hiểu được hơn ai đâu! Cụ già cười mà nói: Quan báo thế thời tôi cũng chẳng cần tốn công gao cho con đi học.

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY HUẾ

Xe đạp bị giam

Ngày thứ sáu vừa rồi, tức là ngày 22 Février, lúc mười giờ rưỡi, kỳ giả ở của Thượng-tử đi vào Thành, lúc đi ngang hơn viên trước Bô-Học thấy mấy người tuần-sát trên đất, vừa chỗ gần mười cái xe đạp đi theo, kỳ giả lấy làm lạ, bèn đến tiệm lịch lợi, là chỗ cho thuê xe đạp, để hỏi cho biết đầu đuôi.

Ông chủ xe kể chuyện lại như vậy: ngày 17 này, quan Đệ-Ho-thành có truyền lệnh cho lữ đến tiệm bảo cấm cho thuê xe, nên ai cho thuê thì sẽ bị giam. — người chủ tiệm là nói vậy, nên vẫn cho thuê như thường. Nào ngờ đến thì

vi-trùng rất kịch-liệt. Trong thời kỳ ấy vi-trùng sinh sản trong tạng-phủ con vật rất nhanh, nhưng chứng bệnh chưa phát ra. Đó mới là thời kỳ thụ bệnh.

Qua thời kỳ sau là lúc vi-trùng đã dư sức mạnh, đang quyết chiến với các tạng-phủ con vật. Các tạng-phủ giết hại vi-trùng cũng lắm, tổng cộng ra ngoài thân thể cũng nhiều. Bởi vậy trong phần, nước đi, nước mất, nước mũi đều có vi-trùng cả. Đến thời kỳ này là thời kỳ chứng bệnh phát ra rõ ràng, nên sức lấy rất mạnh.

Quyết chiến như vậy nếu thân thể không được vi-trùng thì con vật qua khỏi được, bằng bị thua thì con vật phải chết.

(Còn nữa) Nguyễn-Nh-Luocien Thá-y - Lai-châu

liều thì giờ qui hóa không nở bỏ quá, nên cũng nên xin đi học nữa cho tiện! Vì vậy xin nhờ quan lớn xét cho tôi.

Quan đốc trả lời rằng:

Cụ biết qui hóa thời giờ như thế, tôi khám phục lắm; nhưng tôi thiệt tưởng như cụ bây giờ học mà làm gì nữa; cụ cứ ở nhà nấu cơm cho cháu ăn để nó đi học, chẳng khỏe hay sao? Vì chẳng lẽ nhà nước đâu có nộp học trò trên 80 tuổi!

Cụ già thưa: Bẩm quan, tôi đã chừng này tuổi, học chữ Hán đi thì đã năm bảy khoa, luật lệ an-nam đã xem được nhiều, tân thư nhật báo đã đọc được kha khá, thế mà nay xem tờ thông-tư của quan Học-chánh và xét những điều lệ của Chính-phủ đối với trẻ con đi học thiệt không hiểu được một chút nghĩa lý gì!

Sách có chữ « học đi đàng », vậy tôi muốn xin học thêm nữa. . .

Quan đốc thấy cụ già cứ nói lung lung mãi, mới bảo rằng: thôi xin cụ đừng nói nữa; chúng tôi đây là hạng người có trách nhiệm nặng nề, trong sự giáo-dục con em; nhưng đối với chương trình điều lệ của nhà nước thì chúng tôi cũng phải à à các các nhằm mắt mà theo, chứ có hiểu được hơn ai đâu! Cụ già cười mà nói: Quan báo thế thời tôi cũng chẳng cần tốn công gao cho con đi học.

Vậy tôi xin về. L. M.

tây lời bấy giờ rồi, quan Đệ, ông Quảng, và lữ đến đất xe, vừa cũ vừa mới tất cả là tám cái đem về nhà giam lại. Vô khả nại hà, người chủ phải để đơn trình quan Hội lý để nhờ ngài xét xử.

Bởi thế nên hôm nay mới có cái đơn xe đạp bị giải đến tòa Hội lý.

Chưa biết quan Hội lý xử sao, nhưng thế nào rồi nhà chủ xe cũng bị thiệt thòi nhiều!

BÌNH-ĐÌNH (QUI-NHON)

Kỳ báo trước bản quán có đăng tin rằng ông Thái-quang-Khiết được phép mở tại Quinhon một tiệm thuốc. Nay mới được tin đích xác rằng tiệm thuốc ông Thái-quang-Khiết qua đến chùa nhất 3 Mars sẽ khai-trương.

BẮC-KY HANOI

Việc án mạng Bazin

Nếu vậy thì không phải là việc quốc sự nữa

Cứ như việc cứu vãn của phòng Dự-thăm hai hôm nay, thì cái án mạng này trước kia ai cũng tưởng là quốc sự, nay lại hóa ra một việc ghen ghét rất hèn hạ, cũng do việc mộ phu mà ra.

Những người khác bị giam mấy hôm nay là về việc quốc sự, mà chính Leon Sanh với Tân Long lại hóa ra về việc thường luật.

Và việc do báo France Indochine có đăng đại khái như sau này:

Leon Sanh có khai rằng bố nuôi xui giục làm việc ác phạm kỵ và chính bố nuôi dục cho viết thư thư thấy ở cạnh tờ thì M. Bazin, Sanh làm xong bức thư đưa cho Long, rồi Long thuê ai viết thì chưa rõ, chỉ biết rằng Sanh chỉ ngày tháng (xem qua trong tờ báo một thời buổi)

HUYNH-THUC-KHANG CÔNG-TY

(CHUYÊN-TRÁCH TẬP-CỔ CÔNG-TY VỐN 30.800 \$ 00 HỘI SỞ TẠI HUẾ)

ĐẠI-HỘI - ĐỒNG THƯỜNG NIÊN

(Họp ngày 24 Février 1929)

TỜ TRÌNH của Quản-lý

Thưa các Ngài,
Hôm nay các ngài đến dự Hội đồng thường niên kỳ thứ hai Công ty Huỳnh-thúc-Khang là được đồng ý: thế này, rõ thấy cái nhiệt tâm của các đồng đởi với Công ty, không có gì ngăn trở. Tôi rất lấy làm cảm tạ. Trước khi xem xét số sách và quyết nghị các vấn đề, tôi xin lược kê tình hình kinh doanh Công ty trong năm thứ hai của các ngài rõ.

1) Những công việc chưa góp đủ bạc tiền, trong năm 1928 đã thu được 1.435\$00, hiện còn thiếu là 330\$00 nữa. Những người còn thiếu đó, xét ra, hoặc vì nhà quá xa cách, hoặc vì sinh kế mà nay đây mai đó, hoặc ở không thường. Tôi đã chiếu theo quyết nghị thứ ba, của Đại hội đồng năm ngoái, tuyên bố trên tờ báo, và gửi thư đòi, nhưng báo không đọc, thư không nhận xem, chẳng có gì công hiệu, nếu thì hành theo khoản thứ chín trong điều lệ, e không khỏi phiền lụy, bởi vậy nên còn dằng dãi. - Công ty thành lập đã hai năm, mà số vốn còn phải để chờ cho có đóng món tiền như thế, thì vẫn thật là một điều khuyết憾 cho Công ty vậy.

2) Hội sở công ty, năm trước có dự chi một số tiền làm xưởng máy, nay đã làm xong. Máy, và thợ đã dời qua xưởng mới, đầu vào đó cả, số phí tất cả là 3.480\$00 đã nhập qua số vốn nhà, đất.

3) Khi dụng có sắm thêm những đồ cần thiết, nhưng cũng không đủ số dự trữ năm trước.

4) Về khoản tiền bạc, thì số đồng thừa là 20.210\$97, trong số ấy có 1.519\$37, năm trước còn lại, và 500\$00 nhân bạc gửi tại Banque, còn thiếu số 18.191\$40 là bạc hiện thừa về các khoản này:

Người đọc báo	7.891\$13
Báo lãnh bản	1.364\$92
Báo bán lẻ	686\$63
Quảng cáo	1.971\$00
Đồ in	1.181\$66
Người mua hàng	3.321\$88
Sách Đại-lý	212\$06
Cổ động	1.435\$00
Các món vật	116\$12

Số đồng chỉ là 19.479\$79. Trong số ấy có gửi Banque được 4.190\$00, còn thiếu số 15.289\$79 là hiện chỉ các khoản này:

Trả cho nhà bán hàng	214\$78
Trả người gửi sách	23\$24
Mua tài liệu	308\$75
Phí tòa việc in	701\$00
Phí tòa việc báo	667\$04
Khi dụng và tu bổ	777\$59
Dự chi	1.566\$82
Thợ may trước	248\$10
Nhà đất về số vốn tự	713\$05
Hoa bổng 1927 về phần Quản-lý và Kiểm-sát	290\$40
Tiền lương và công thợ	9.265\$14
Tổng cộng	11.623\$38

5) Bạc gửi cho nhà Banque, trừ đi chuyển trả cho nhà bán hàng rồi, còn lại 3.922\$17.

6) Tài liệu mua trữ, đồng giá là

9.359\$91, nhập với số còn năm trước 1.752\$44, cộng là 11.112\$35. Xuất ra đúng về các việc in, đồng giá là 5.279\$45, lại kho được 5.852\$90. Lấy số bình quân mà tính, thì mỗi tháng dùng tài liệu 439\$95. So với số bình quân năm trước thì mỗi tháng hơn 78\$78. 12 tháng trở lại hơn được 945\$36.

Năm 1928	5.279\$45	439\$95
Năm 1927	1.805\$89	361\$17
	5	78\$78 x 12

7) Việc in thì, đồng giá tài liệu và các phí phụ thuộc cộng là 6.032\$42. Ngoài trừ tờ báo, còn in được 19.176 cuốn sách và các thứ như sách, tri giá 1.603\$40. - 253.336 bi ti-ơ, giấy thơ, toa hàng, danh thiếp, bi thiếp, tri giá 1.859\$01. - 570.922 bi-ên lai, nhân hiệu và cáo bạch, tri giá 1.375\$01. - 1.206 số vật, tri giá 392\$54. Các thứ vật tri giá 66\$19. Tổng cộng những đồ đã in thành giá là 5.296\$58.

8) Tờ báo thì từ kỳ 43 đến kỳ 142 đã phát hành ngót 385.145 tờ, trong số ấy chia ra:

Mua có kỳ hạn	322.265 tờ
Bán lẻ các tỉnh	39.710 tờ
Bán lẻ tại Huế	14.980 tờ

Tồn án, tặng, đổi, bù mất 8.190 tờ. So với năm trước thì số bán lẻ sụt xuống, mà số mua có kỳ hạn lại tăng lên. Nay đem tổng số, lấy quân số mà so, thì tờ báo lưu hành trong năm thứ hai, trở lại hơn được 22.000 tờ.

Năm 1928	285.115 tờ	= 3.851 tờ
Năm 1927	152.512 tờ	= 3.631 tờ
	42 kỳ	
(3.851 - 3.631) = 220 tờ x 100 kỳ = 22.000 tờ		

Còn các khoản chi phí về tờ báo, ngoài trừ số lương bộ biên tập và số phát hành thì đồng số là 8.924\$50.

Tiền in 7.720\$95
Hoa hồng và cước phí Đại lý 335\$12
Tiền nhuận bút các phóng sự 337\$50
Tem 385\$56
Dán cột và việc vật 136\$37

Kết luận: Nghề in và tờ báo là định nghiệp trọng yếu của công ty, tuy chưa hoạch trương được bao nhiêu, nhưng cũng đã có cơ phát triển. Tôi đã xét theo sự yếu nhu mà trả mua thêm chữ in phòng giá 2.000\$00

Đường doanh nghiệp còn dài, bước cạnh tranh có nơi nhăm hiểm, muốn cho bước nào vững bước này, phải chúm về nội lực, không nên dục tốc kiến tiền, chỉ xua đuổi theo hoàn cảnh ở ngoài. Nhà thực nghiệp phải biết mình, phải biết người, mà ở cái địa vị như Công ty ta lúc này, cũng cần phải nhắc cần làm. Kỳ Hội đồng năm ngoái, vì muốn hoạch trương định nghiệp, nên Đại hội đồng đã quyết nghị cho phép hai điều: là thêm vốn và vay bạc Banque. Nhưng cả phần cũ chưa thanh, mà kêu thêm hơn mới, cũng chưa tiện. Vì lại số thừa nhập trong 12 tháng cũng đủ chi phối cho số dự trữ, nên chỉ cần vay bạc công-chưa phải cần đến. Ấy cái tình hình kinh doanh Công ty đại

đề là thế, nên chỉ số sách kế toán có những kết quả này:

Bản Hiện tồn kết ngày 31 Decembre 1928:

BÊN CỬA	
Nhà đất	7.412\$61
Máy	14.278\$78
Khi dụng	1.062\$35
Tài liệu	5.852\$90
Ấn vụ (đồ in)	193\$99
Sách Đại-lý	153\$79
Dự chi	252\$62
Bạc mặt	731\$18
Bạc gửi Banque I. D.	3.572\$46
Bạc gửi Banque F. C.	349\$71
Cổ động	330\$00
Người đọc báo	6.046\$80
Quảng cáo	258\$53
Báo lãnh bản	519\$80
Báo còn	241\$25
Người mua hàng	598\$80
Nợ chậm trả	1.153\$70
Sáng lập phí	300\$90
Cộng 43.580\$17	

BÊN NỢ	
Vốn	30.800\$00
Nhà bán hàng	1.856\$97
Người đọc báo trả trước	1.972\$20
Quảng cáo trả trước	139\$61
Người mua hàng đặt cọc	26\$10
Người gửi sách	214\$00
Trữ sức	282\$30
Chuyến chở	3\$08
Công tích dự phòng năm 1927	145\$30
Tiền lời năm 1927	1.017\$11
Cộng 36.456\$67	

Bên cửa 43.580\$17 trừ với bên nợ 36.456\$67 còn dư 7.123\$50

BÊN ÍCH	
Sách Đại-lý	45\$18
Người mua hàng	6\$55
Lời tại Banque	151\$59
Người đọc báo	160\$77
Báo	12.485\$81
Đồ in	8.380\$06
Thấu vật	27\$80
Cộng: 21.257\$76	

BÊN TỔN	
Ấn-vụ	6\$00
Tổ bạc	4\$00
Sách Đại-lý	0\$55
Ấn-cơ	ban moteur 10 120 \$ 871\$52 1/20 trừ hư mòn 751\$52
Banque (Tiền lấy)	27\$69
Banque (bạc)	0\$41
Khi dụng	265\$60
Nhà đất	390\$14
Tu-bổ	457\$00
Sáng lập phí	590\$90
Tiền lương	5.112\$02
Công thợ	4.610\$82
Tổng phí	1.796\$7
Cộng: 14.131\$26	

Bên ích 21.257\$76 trừ với bên tổn 14.131\$26 còn được 7.123\$50. Số dư bằng hiện tồn và số dư bằng Tổng-ích đến đồng là 7.123\$50, ấy là lời năm 1928.

Lấy công việc năm 1928 vừa qua mà dự trữ công việc năm 1929 sắp tới, phỏng định là 26.000\$

Tất các món nợ	3.400\$00
Mua tài liệu	8.000\$
Mua thêm chữ	2.000\$

1) Chiếu theo tờ trình ông Quản lý, chúng tôi xét các số sách, và xét số đồng kế niên để, thì số tiền về các mục thường, như là mục Ấn vụ, tổng phí, tiền lương, tiền thợ v. v. cộng là 12.136\$10, lại chiểu là giảm thiểu 1/20 ở mục Ấn cơ, 15.036\$30; 20 = 751\$52, 1/20 cho mục

Sắm khi dụng	500\$
Tu-bổ nhà và máy	300\$
Tổng phí	1.800\$
Tiền lương	5.000\$00
Công thợ	5.000\$00
MA số hiện tồn còn đã được hơn	18.000\$00
Bạc tại Banque	3.922\$17
Bạc hiện	731\$18
Cổ động	330\$00
Người mua hàng	598\$80
Quảng cáo	258\$53
Người đọc báo	6.046\$80
Báo lãnh bản	519\$80
Đồ in	193\$99
Tài liệu	5.832\$90

Còn thiếu phỏng hơn 7.000\$00, sẽ trừ vào số thừa nhập các bạn đọc báo, các món đồ in mới. Nếu còn thiếu ít nhiều mà cần phải vay Banque, thì sẽ xin thi hành theo quyết nghị thứ ba, của Đại-hội-dồng năm ngoái.

Số lời năm thứ hai có trở lại hơn năm thứ nhất. Mà số nợ, người thiếu như người đọc báo, báo lãnh bản, quảng cáo, người mua hàng, v. v. ... còn đọng cũng hơn nhiều. Ban hàng thiếu chịu nhiều là một sự không hay cho nhà doanh nghiệp, bởi vậy thôi thường các công ty doanh nghiệp muốn được vững chắc, ngoài số công tích theo luật, lại còn để số công tích bất thường. Công ty ta năm nay, ngoài số công tích theo luật, số phỏng cấp, cũng nên lưu ý về điều ấy.

Về việc bầu cử kiểm sát, chiếu theo điều lệ thì mỗi viên phải kỳ quí 5 cổ phần, nhưng những cổ đông có 5 cổ phần trở lên, phải nhiều hơn việc công hoặc việc riêng, ít khi dự hội, nên chỉ hợp người, ứng tuyển. Vây xin Đại hội đồng chấp sực ký quí, để để việc bầu cử.

ĐỀ MỤC NGHỊ SỰ

- 1) Duyệt số sách năm thứ hai (1928)
- 2) Bầu hai viên Hội đồng kiểm sát
- 3) Quyết định sự chia lời năm 1927 và 1928

Những điều bày tỏ trên đây, đều đã suy xét theo sự kính nghiêm, xin Đại hội đồng xét.

Huế, le 24 Janvier 1929

Quản-lý: HUYNH-THUC-KHANG

TỜ TRÌNH của Hội-đồng Kiểm-sát

Thưa các Ngài về đồng, Các ngài đã ủy thác cho chúng tôi chức Hội-đồng kiểm sát, chúng tôi thật hết lòng làm trọn bổn phận, trong năm 1928 mới qua đây, nào là xét số sách, nào là xét tài sản, nào là hội đồng với ông Quản lý mà bàn bạc mọi việc, kỳ nhóm nào đều có làm biên bản để tại Công ty cả.

Vây đến ngày nay là ngày nhóm Đại hội đồng thường niên thứ hai, các ngài tựu hội đồng đã như thế này, chúng tôi thật là vui mừng, trước là chúng tôi có lời xin chào mừng các ngài, sau nữa chúng tôi chiếu theo khoản 26 trong điều lệ làm tờ trình về công việc trong năm 1928, và tờ bày một đởi ý kiến như sau này:

1) Chiếu theo tờ trình ông Quản lý, chúng tôi xét các số sách, và xét số đồng kế niên để, thì số tiền về các mục thường, như là mục Ấn vụ, tổng phí, tiền lương, tiền thợ v. v. cộng là 12.136\$10, lại chiểu là giảm thiểu 1/20 ở mục Ấn cơ, 15.036\$30; 20 = 751\$52, 1/20 cho mục

nhà đất: 7.802\$75; 20 = 390\$14, 1/5 cho mục khi dụng, 1.327\$95; 5 = 265\$00, 1/2 cho mục sáng lập phí, 1.181\$80; 2 = 590\$90, cộng là 1.996\$16, tất cả số tiền 14.134\$26 trừ với số ịch 21.257\$76, còn dư 7.123\$50. Lại đem số công nợ 36.456\$67, trừ với số tài sản 43.580\$17, cũng còn dư được 7.123\$50. Thế thì năm 1928 lợi được 7.123\$50, đã có tờ trình ông Quản lý kê các mục rõ ràng, thật cũng đúng rồi, xin Đại hội đồng cửu duyệt.

2) Chiếu theo số đồng kê số tài sản của Công ty, tình -- sản -- thì nhiều như là số đồng về Ấn cơ, rồi có hư hỏng tu bổ mất phần nhiều tiền, và lại đồng nợ ban hàng thiếu chịu cũng nhiều rồi e cũng có hao mất, mà số đồng sản thì ít; số công tích phỏng cấp theo luật trong hai năm, cũng không được là bao, vậy nên trong số lời 7.123\$50 đó, chúng tôi muốn trích ra 15% là 1.068\$52 để làm tiền dự phòng bất thường, còn lại số 6.054\$98, mới thật là lời, rồi sẽ chiếu theo khoản 39 trong điều lệ rút 10% là 605\$50 làm tiền công lịch và phỏng bị theo luật, rút 20% là 1.211\$00, trừ thuế lợi tức 8% là 96\$88, còn 1.114\$12 về phần hoa hồng Quản lý và Kiểm sát. Còn 70% là 4.238\$50 trừ thuế lợi tức 8% là 339\$08 còn lại 3.899\$42 sẽ chia cho cổ đông, xin Đại hội đồng quyết nghị.

3) Số cổ đông còn thiếu phần nữa là 330\$00, chiếu theo tờ trình ông Quản lý kê những cổ đó, nếu thi hành theo khoản thứ 9 trong điều lệ, cũng phải luy cho người ta thực, mà Công ty thành lập đã 2 năm nay, cổ đông còn thiếu một số tiền như thế, cũng là một điều khuyết憾 cho Công ty lắm, theo hai lẽ đó, đều bất tiện cả. Vây xin Đại-hội-dồng quyết nghị.

4) Chiếu theo khoản 21 trong điều lệ, thì mỗi người hội viên kiểm sát, phải kỳ ở tù bạc năm cổ phần để làm bảo tin, nhưng trong số cổ đông, người kỳ năm cổ trở lên, tuy cũng được nhiều, mà nghĩ vì người thì mắc việc công, kẻ thì bận việc riêng, nên khi bầu cử kiểm sát thật là khó quá, vậy nay chúng tôi muốn sửa lại mỗi người kiểm sát có kỳ ở tù bạc Công ty hai cổ phần trở lên thì được, cho tiện việc bầu cử. Xin Đại-hội-dồng quyết nghị.

5) Chiếu theo số dự trữ công việc về năm 1929 trong tờ trình ông quản lý là 26.000\$; mà số hiện, còn chỉ hơn 18.000\$, còn thiếu hơn 7.000\$ nữa; vậy số tiền lời năm 1927, và số tiền lời năm 1928, chúng tôi muốn để đến sau kỳ đại hội đồng thường niên sang năm sẽ định sự chia, xin Đại hội đồng quyết nghị.

6) Chiếu theo tờ quyết nghị đại hội đồng 1-ường niên năm ngoái, cho p ép quản lý hai điều: là kêu thêm vốn và vay bạc nhà banque, nhưng để phần cũ chưa thanh, mà kêu thêm hơn mới thật là chưa tiện, và lại số thừa nhập trong năm, cũng đủ chi phối cho số nhu phí, nên sự vay bạc banque cũng chưa cần làm, khi nào cần sẽ liệu. Vây đề kỳ ông Quản lý cũng có thương đồng với chúng tôi; chúng tôi cũng biểu đồng tình. Xin Đại hội đồng biết cho.

Những các khoản chúng tôi kê trên đây, đều là xét được rõ ràng, và lại theo sự định nghiệp của Công ty trong năm 1928 mà trả nghị. Xin Đại hội đồng cửu duyệt và quyết nghị thế nào cho ông Quản lý tuân hành.

Nay kính trình
Huế le 6 Février 1929
Kiểm sát thư ký: KIỂM SÁT HỘI TRƯỞNG
HỒ CẨM VINH
KIỂM SÁT HỘI VIÊN
HOÀNG-DUC-TRACH
NGUYỄN-VAN-TRUON

BIÊN BẢN

Năm một ngàn chín trăm hai mươi chlo, ngày hai mươi bốn tháng hai, đúng 8 giờ, các cổ đông chuyên trách tập ở Huỳnh-thúc - Khang công-ty, đến họp Đại - hội - đồng thường niên ở nhà Cinema Tam-Tân đường Paul-Bert thành phố Huế, theo tờ triệu tập ông Quản-lý Huỳnh-thúc-Khang ngày 21 Janvier 1929, và đăng báo Tiếng-dân số 150 ngày 26 Janvier 1929 đến số 155 ngày 20 Février 1929. Đã làm một tờ tựa hội có tất cả các cổ đông hiện diện ký tên; theo tờ tựa hội đính theo biên bản này, trừ ông Huỳnh-thúc-Khang là quản-lý thì người hiện diện và người có giấy ủy quyền, gồm cả thì được năm trăm bốn mươi chín cổ phần (549 cổ phần), thế là quá một phần năm trong số vốn công-ty

Tám giờ rưỡi, ông Trần - kim-Trinh là hội trưởng Hội đồng kiểm sát, làm chủ tịch Đại hội đồng, tuyên bố khai hội, ông Hồ cầm Vinh là thư ký Hội đồng kiểm sát, làm thư ký Đại hội đồng, ông Phạm Đăng Nghiệp và ông Trần kim Tr làm kiểm phiếu. Ban Trị Sự từ chức xong, ông chủ tịch tuyên bố rằng: Xem bản tựa hội thì số cổ phần đã đủ lệ, Đại hội đồng có đủ quyền để quyết nghị các vấn đề: ông Quản lý đọc tờ trình bày tình hình kinh doanh từ 1er Janvier đến 31 decembre 1928.

Tiếp ông Hồ cầm Vinh là thư ký Hội đồng kiểm sát đọc tờ trình của ban kiểm sát.

Đoạn rồi ông chủ tịch xin Đại hội đồng đầu nhiều quyết nghị các vấn đề đã ghi trong nghị sự chương trình.

Vấn đề thứ nhất (duyet số sách). Đại Hội đồng duyệt các số sách về năm một ngàn chín trăm hai mươi tám, thì đến nhân rằng số sách đều được đúng cả. Vấn đề ấy được Đại hội đồng chuẩn y.

Vấn đề thứ hai (bầu kiểm sát). Ban Hội đồng kiểm sát, ông Nguyễn-văn-Tùng và ông Hồ-cầm-Vinh đã hết nhiệm kỳ. Đại hội đồng cử ông Phạm đăng-Nghiệp và hai cổ ông Hồ-cầm-Vinh sung vào. Vây Hội đồng kiểm sát năm một ngàn c in trăm lại mười chín gồm những ông:

- 1) Trần-kim-Trinh
- 2) Hoàng-duc-Trach
- 3) Hồ-cầm-Vinh
- 4) Phạm-dăng-Nghiệp

Vấn đề kỳ được Đại hội đồng chuẩn y.

Những các ông đã kê trên này đều bằng lòng nhận chức.

Vấn đề thứ ba (chia tiền lời). Đại hội đồng định rằng 70% tiền lời để chia cho cổ đông về năm một ngàn chín trăm hai mươi bảy và năm một ngàn chín trăm hai mươi tám; để lưu lại đến kỳ Đại hội đồng thường niên sang năm sẽ định phần phôi.

Vấn đề kỳ được Đại hội đồng chuẩn y.

Vấn đề thứ tư (quyết nghị các khoản theo trong tờ trình Quản lý và Kiểm sát).

A. - Đại-hội-dồng định rằng bắt đầu từ năm 1929 trở đi thì khoản thứ 21 trong điều lệ sẽ dời lại rằng: mỗi người Hội viên kiểm sát phải kỳ ở tù bạc Công ty hai cổ phần cho đến khi mãn hạn. . . . .

Khảo kỳ được Đại-hội-dồng chuẩn y.

B. - Đại-hội-dồng định trích một số 15% là một ngàn sáu mươi tám đồng năm giêc hai xu (1008\$32) trong số kỳ ịch trừ với số tiền thừa bản ịch kê niên để còn dư lại, để làm tiền dự phòng bất thường. Khoản kỳ được Đại-hội-dồng chuẩn y.

C. - Đại-hội-dồng định rằng

ANNAM LỊCH SỬ
HÃY NÊN
HÚT THUỐC LÀ
JOB

những cô phần chưa nạp đủ tiền, thì trong năm 1929 ông Quản lý có quyền định lệ, đến năm sau còn thiếu lại bao nhiêu rồi sẽ đem giao tòa công chứng bán đấu giá.

Khoản 5 được Đại hội đồng chuẩn y.

Đến 11 giờ không ai khởi nghị đêu gì, ông chủ tịch tuyên bố bế hội.

Tất cả các việc Đại hội đồng ban định và quyết nghị trên này đã ghi vào biên bản, có ban Trĩ sự của Đại hội đồng và Hội đồng kiểm sát ký nhận.

Làm tại Huế ngày hai mươi bốn tháng hai năm một ngàn chín trăm hai mươi chín.

Hội đồng trị sự chủ tịch: Ký tên: TẤN-KIM-TAIXU

Kiểm phiếu: Ký tên: TẤN-KIM-TAIXU

PHẠM-ĐĂNG-NHẬT

Hội đồng kiểm sát: Ký tên: NGUYỄN-VĂN-TÙNG

HOÀNG-ĐỨC-TRẠCH

Thư ký: Ký tên: HỒ-CẨM-VINH

(Tiếp theo trang trước cột sáu) Trên bức thư ký mà thôi, còn bản thảo thì búi đi ngay.

Trong thư ký thì nói ra giọng vì nhân đạo mà giết M. Bazin, vì M. Bazin đã gây ra sự tan nát gia đình người ta, mà ký thực thì những kẻ phạm tội một lẽ rất hiền hạ, là Xông muốn trừ được một người thanh tranh rất nguy hiểm.

Quan Dự-thẩm Giaccobi tra hỏi thì Tân-Long một mực kêu oan, nhưng bởi cái giờ xảy ra việc án mạng, Tân Long làm gì, thì nói sai sai, chỉ rằng từ 7 giờ 30 tới 8 giờ đang cùng với hai người tây đến nhà một người phú thương Annam. Sự ấy có thực, song ba người làm chứng đều khai rằng độ 7 giờ một khác Long đi về rồi.

Dá Long chối mặc lòng, nay cũng phải truy tố vào tội sát nhân mà có mưu định trước.

(Trang Báo 23 Février)

Còn về việc « bi mật kết xữ » thì quan Dự-thẩm đã tổng giám vào đề lao 7 người trong số mấy người bị bắt bớ trước là: Hoàng Tuệ, Nguyễn Hữu Đại, Hoàng Văn Tùng, Nguyễn-thế-Nghiệp, Nguyễn-ngọc-Son, Lê thanh Vị, Hoàng-thúc-Gi, Trương-văn-Báo, Đào Hinh, Nguyễn-ngọc-Thái, Lê văn Phúc, Tôn Hoàng - đức - Tuấn và Nguyễn-thiền-Cáp đã được tha.

Chỉ từ và đến ngày 21 lại có mấy người nữa bị bắt giam ở số mặt 0-44 là:

Hồ-văn-Mịch (sinh viên trường Cao-đẳng, Nguyễn-minh-Châu ở Thái-bình, Lê-Mãn ở Vinh, Phùng-buy-Trương ở Hanoi, Phạm-hữu-Chiến ở Ninh-bình, Đỗ-văn-Đảng ở Hanoi.

Theo các báo Hanoi nói đó thì việc án mạng này đã rõ ràng việc đương luật.

Đảng Xã hội đối với việc cho thuê nhà cửa ở Đông-dương

Chi bộ Trung-Đông-kỳ của đảng Xã hội bên Pháp mới đề lên quan Toàn quyền Đông-dương một lá đơn xin tuyên bố ngày ở Đông-

dương các đạo luật ở bên Pháp nói về việc tăng giá tiền thuê nhà một cách phi pháp, nhất là đạo luật ngày 30 juin 1926 nói về các tư sản về thương mại. Muốn trừ cái tệ đó, chi bộ lại xin mở ở Đông-dương một ban giữ cho nhà cửa hạ giá.

Cách vài tháng nay, người Tây và người Nam đều phải thuê nhà rất đắt vì giá đất, giá nhà tăng lên cao quá.

Nhiều người thấy làm nghề cho thuê nhà kiếm được nhiều lợi nên không quản gì giá cao mà đua nhau mua nhà mua đất. Đất đã đắt, làm nhà lại phí tiền nhiều, nên người có nhà tất nhiên phải cho thuê đất để bù với số vốn bỏ ra trước. Chi bộ cho rằng giá nhà đất về trước năm 1914 không đến nỗi như thế, và tăng số tiền thuê nhà lên cao quá, thực là một điều phi pháp.

Chi bộ xét ra việc này có hại cho cả người Tây và người Nam nên yêu cầu với quan Toàn quyền đề nghị xin với nước Pháp cho thi hành tập Đông-dương mấy đạo luật ngăn cấm việc cho thuê nhà đất quá và lập ra ở Đông-dương một ban giữ cho nhà cửa hạ giá.

Sau này bang đó sẽ điều đình với nhà Đông-dương ngân hàng bỏ ra cho vay tiền lấy lãi ít và để giải bang, thì nhiều người sẽ có chỗ ở mà lại được cả nhà.

(Thức nghiệp dân báo).

AI-LAO VIENTIANE

CÁI SẼY NÀY CÁI UNG (Cái án treo cờ)

(Tiếp theo)

Ngày 31 Janvier

Quan Tòa. - Anh cất mũm nhện trình dâng việc án Phạm-lai-Đặc và Lê-cương-Đông là tác giả và người xuất bản quyển « Chiến-hiến nước » để làm gì ?

Mũm nhện trình này ở báo Trưng hòa là tờ báo đã bị kiểm-duyệt, vậy thì tôi cất để giữ lại chơi có phạm gì đâu.

Lại còn quyển số này trong anh biết hết cả tên những người bị dây hay là chính trị phạm đã phản đối Tây, nào Phan-bội-Châu, Cường-Đề, Đặng-từ-Kinh v. v. Sau mỗi tên lại có hàng chữ số như là dấu hiệu bí mật (ở trong số biên P. b. Châu 7 A' 0, 32, 87. . . Đặng-từ-Kinh 25, 7. . .) những số ấy là dấu hiệu gì ?

Đây là những « nốt » tôi biên trong khi tôi đọc cuốn « Les sociétés secrètes en terre d'Annam » của ông Conlet. Những chữ số là số trang.

Khi anh giữ cái mũm nhện trình việc Phạm-lai-Đặc và biên tên những người bị dây hoặc là phạm về chính trị kia thì bình như anh có ý tôn phục người ta làm, và muốn biểu dương sự nghiệp của người ta, phải không ?

Không phải, tôi chỉ nói với ông rằng tôi đương nghiên cứu về lịch sử nước tôi, thế thì tôi cần phải góp nhặt đủ mọi tài liệu. Tôi cho rằng trong lịch sử phải biên chép tất cả những việc thuộc về chính trị cho nên tôi phải ghi lấy tên những nhà chính trị ấy.

Này đây là cuốn Annam sử ký của anh đã chép ra, trong này

không có điện gì can phạm, nhưng anh chép để làm gì ?

Ờ hay! đã học sử ký thì phải biên thành sách để nhớ. Quyển sách này là cốt truyện sự học của tôi vậy.

Lại còn tập giấy anh biên chép những bài liệt việc những bài này phần nhiều anh chép ở các tạp chí ra thì phải. Chép làm gì ?

Những bài này thuộc về văn chương, tôi chép để học cho rộng kiến văn mà thôi. (Hỏi làm gì câu này, không biết?)

Trong quyển vở đáp này của anh có chép mấy bài chữ Pháp chế bài chính sách của người Pháp, nói rằng người Pháp sang xứ anh cái trị đã không có điểm cho giảng san nước Nam mà lại bỏi nhợ đi. Mấy bài ký anh chép ở đâu ra ? của ai làm ?

Mấy bài này của ông Sylvain Lévi, hình như tôi chép ở tạp chí Nam phong ra thì phải. Mà chắc ông cũng biết rằng báo Nam phong đã bị kiểm duyệt lại được trợ cấp nữa.

Thế còn cái bài của Ernest Babut là ý muốn giải phóng cho nước Annam. Trong bài ông ta vì nước Annam cũng như cái nhà dờ nát, người Tây sang đây tuy có công tu bổ lại cái nhà ấy, nhưng khi chữa xong lại chiếm lấy từng gác, rồi ngày đêm làm ồn ã để cho người chủ ở dưới phải khó chịu, như thế thì nhà dờ nát mà yên tĩnh còn hơn được ở nhà rộng rãi mà bị quấy rầy. Bài ký ấy anh chép ở đâu ra ?

Cũng ở báo Nam phong thì phải.

Lại còn câu của người Ba-Lan nói ở nghị viện rằng: « Thà phải chính chiến mà được tự do, còn hơn hòa bình mà bị nô lệ ». Anh chép ở đâu ra ?

Tôi quên mất rồi.

Trong khi anh chép ba câu này thì hình như anh không phục ý tưởng của những người muốn đánh đổ chính phủ Đông-dương, phải là câu « Thà phải chính chiến mà được tự do, còn hơn hòa bình mà bị nô lệ ».

Ông hỏi câu này quá tình tôi không muốn trả lời một chút nào. Tôi chỉ chép câu của người khác viết ra, nếu có lỗi thì là lỗi ở người tác giả. Ông đi hỏi ông Babut, Lévi thì mới hiểu rõ các ông ấy định nói gì. Còn phần tôi, tôi chỉ biết chép chứ chưa hề nghĩ ý khám phục hay công kích những ý tưởng của các ông ấy.

Còn như nhời nói của người Ba-Lan kia thì tôi định chưa thêm vào quyển sử ký Ba-Lan của tôi mà ông đã hỏi hôm nọ.

Thế còn cuốn tiểu thuyết này trong kể truyện một chàng công tử bột (nhân đề sách « công tử bột ») có phải của anh soạn ra không ?

Phải, chính tôi soạn ra.

Anh có định đem in không ?

Không ?

Thế thì anh viết một cuốn sách dài thế này để làm gì ?

Tôi viết để tự xét xem cái trình độ văn chương của tôi được đến thế nào. Tôi viết để đỡ buồn đấy thôi.

Trong quyển sách này anh kể truyện một chàng công tử bột,

trông mình được làm chủ thợ kỹ ở sở công là là vinh về lắm, rồi lên mặt ăn chơi và chim gái, rồi dờ chim phải một cô nghĩa khí, cô ta viết một bức thư al và chàng (đoạn này anh al và những người thư ký, tham biện cho là dờ nó lờ đi hầu đi chửi). Chàng ta tình ngộ lại mới quyết chí đi du học ngoại bang, đến Saigon định lên xuống tàu trên sang Pháp, ngờ đâu số cảnh sát tóm được, đem ra tòa xử tuy được trắng án nhưng phải giải về Bắc-kỳ (đoạn này anh nói rằng người nước anh vì bị nô lệ cho nên mới mất tự do, anh có ý bài bác Chính phủ). Về đến Hà-nội ngẫu nhiên chàng kia lại gặp hai người Mỹ nhân làm con nuôi (đoạn này anh tán dương người Mỹ ghê gớm lắm). Rồi chàng ta nhờ được hai vị « ân nhân » mà học đỗ tới kỳ sự mở, khi về nước được quốc dân hâm mộ lắm. Sau vì một sự bất ngờ chàng ta lại được kết duyên với cô kia.

Ấy là theo nhời người dịch, anh có cho là phải không ?

Người dịch này cũng hơi tỏ được ý tôi, nhưng gọi là thôi, vì anh ta thường dịch sai lầm, vì như hôm qua, khi nói thế giới có sự hòa bình thì anh ta lại dịch ra trên thế giới có loạn lạc.

Thôi được, hết giờ rồi mai sẽ hay.

(kỳ sau sẽ tiếp) NGUYỄN-XUÂN-ĐÌNH

ĐỘC GIẢ LUẬN ĐÀN

ĐÀN BÀ VIỆT-NAM CÓ NÊN CÚP TÓC KHÔNG ?

Về vấn đề cụp tóc của nữ lưu nước nhà, không những nhiều người trong Nữ giới cho là chương mất lệ tai, bảo rằng ban ngày nói đại, mà đến trong Nam giới cũng vậy. Vì rằng: từ xưa lại nay, tục để tóc dài tiêm nhuộm vào đến nỗi tùy rồi, ai ai cũng cho là đẹp, ai ai cũng bảo là xinh. Nói cho phải, đàn bà ta để tóc dài là chủ trọng về đường trang sức, con gái mới lên mười tuổi đã để tóc rồi. Thế mà ký giả lại đem vấn đề cụp tóc của họ thảo luận ra bàn, có lẽ không hợp thời hay sao. Theo thiên ý thì đàn bà Việt nam ngày nay cũng nên cụp tóc như đàn ông mới phải.

Vì sao mà phải ? Xin biện bạch mấy lẽ sau này: 1) Về đường về sinh tóc dài chừng nào, lại nhiều chỉ chừng này, chỉ là một thứ sâu hút máu người, làm cho người gây nên yếu ốm, tóc dài lại để chứa bụi bặm đất cát làm cho đầu ngứa ngứa (loàn). 2) Về đường tài chính, hễ để tóc thì lại phải làm thế nào cho

tóc xanh, tóc mượt, mới vừa con mắt mọi người, muốn vậy thì phải sắm lược, sắm gương, mua sáp, mua dầu hay mua nước hoa nữa, sắm cho đủ đồ dùng để trang điểm cho tóc cũng phải một món tiền khato 3) Để tóc giải làm mất thì giờ: sáng nào cũng vậy, nào chải chuốt, nào vấn hay bôi, tùy tục mỗi nơi, ít ra cũng mất 15 phút đồng hồ, tuần lễ nào cũng vậy, ít ra cũng phải gội đầu một lần, mỗi lần gội đầu phải đến 2 giờ thì tóc mới khô. 4) Để tóc giải vướng vít lắm: khi đêm nằm nghỉ thì tóc sờn ra mặt, có khi nằm chận phải nữa; ban ngày lúc đang làm việc gì, bỗng vướng tóc sờn ra, làm tối tăm cả mặt mũi.

Những đàn bà giàu có, làm tiền nhiều bạc, thì giờ nhàn hạ, mới có thể sắm đủ đồ dùng để trang điểm cho tóc và giữ vệ sinh cho tóc được, cho những đàn bà nghèo đói, cơm không đủ ăn, áo không đủ mặc, tiền cần đâu mà mua sắm, thì giờ đâu mà chải vuốt, đầu năm chỉ tới chỉ chăm lo làm ăn, phần nhiều người, nhất là người ở nhà quê, sáng dậy là bắt tay làm việc ngay, không kịp chải tóc, có nhiều người suốt năm mới đến gần Tết mới gội đầu một lần. Thế thì tài nào mà tóc họ không bết những bụi bặm ? Tài nào mà đầu họ không nhiều chấy ? Kỳ giả được mục kích nhiều người mỗi khi gội đầu thì nước đục như bùn mỗi, khi chải đầu thì chỉ xuống lỗ năm lỗ bảy, trông thật ghê gớm. Nói tóm lại để tóc dài hại về sức khỏe, tốn tiền của, mất thì giờ, bị vướng vít trong khi làm việc.

Bảo rằng: để tóc dài cho đẹp thì thật không đúng. Con người ta đẹp là cốt ở dung mạo cốt cách, chứ có phải ở tóc dài đâu. Để tóc dài không lợi ích gì cho ai mà có hại như thế, chỉ em nên nghĩ sao ? Bảo rằng: vì tập quán lưu truyền đã lâu khó lòng can thiệp được. Ngồi thế thật lắm, bên Nam-giới cũng vậy, ngày xưa có ai cụp tóc đâu, mà sao bây giờ làm người bỏ tục để tóc dài như thế ? Bớt ký đều gì xin chỉ em cứ theo lẽ phải mà làm, tùy lợi hại mà tính. Như mình làm việc phải, bọn tiểu nhân không hiểu mục đích ra sao, một mực công kích, chẳng lẽ vì lời công kích xang mà mình 'hoái chí sao ? Lúc xưa một vài người đàn ông mới bắt đầu cụp tóc, người ta bình phẩm biết chừng nào, nhạo chề biết chừng nào, nên có câu: « Hay kẻ có tóc, hay chi kẻ trọc đầu », cũng câu: « Dầu trọc long lộc bình voi. . . » Dân đàn người này theo người khác, kẻ nọ bắt chước người kia, số đàn ông cụp tóc càng ngày càng đông, không ai nhạo

bàng ai nữa. Tục để tóc biến ở Nam-giới Việt-nam như thế, chỉ ở Nữ-giới cũng chẳng khác gì ! Mới rồi xem báo Tiếng-dân, về mục thời-sự Tourane, mới biết rằng nhiều cô nữ học-sinh đã cụp tóc, ký giả xiết bao mừng rỡ. Sao mà mừng ? mừng rằng: mấy cô nữ học-sinh này đã hiểu lợi hại mà theo, biết đến phải trái mà làm. Liền ở bài thời-sự ấy, được nghe nhiều người ở Tourane không hiểu đồng tình về vấn đề cụp tóc của mấy cô, ký giả cảm tức về cùng. Sao mà tức ? tức cho mấy người

Giấy mới

ĐẠI HỘI ĐỒNG THƯƠNG NIÊN PHƯỚC-AN THƯƠNG QUÂN

Thưa các ngài cố-đồng, Chiều theo khoản 28 trong chương trình thương quán. Xin mời ngài đáng « sáng » ngày chủ nhật 10 Mars 1929 (tức là ngày 29 tháng giêng Annam) đến nhóm Đại hội đồng thương niên nam thê ba tại chánh Phước An Qui nhơn.

ĐỀ MỤC NGHỊ SỰ

1) Duyệt sổ sách năm ngoái (1928)

2) Ban định sự mở mạng đường thương mại và công nghệ năm nay (1929)

3) Cúp lễ bốn tức về năm ngoài (1929. Nếu ngài có trở sự, không thân hành đến nhóm được, thì xin theo lệ thường ký giấy ủy quyền cho một vị có đồng khác thay quyền quyết nghị trong khi đến dự Đại hội đồng cho được đủ lệ.

Nay kính

Quinhon 23 Février 1929

PHƯỚC-AN THƯƠNG-QUÂN

Quan lý ban

Giấy mới này đã giao cho các đại biểu đều đọc các ngài.

Chú ý! Chú ý!

AI là chủ tiệm bán thuốc bắc « CHÍN và SỐNG » nên tìm đến tiệm QUẢN-THANG ở đường CANTON-NAIS N° 78-89 FAIFO là một nhà buôn bán thuốc bắc, tạp hóa, cườm câu, trừ danh từ xưa chỉ nay trải đã 30 năm dư trên đường kinh-đế, ai ai đều nghe tiếng; Bán ai bán lẻ giá cả phải chăng, ai ở xa muốn hỏi giá cả gì, sẵn lòng trả lời ngay.

Xin kính mời quý khách chiêm coi: Chủ nhân kính cáo QUẢN-THANG

TỜ CHỨT ĐÌNH CÔNG PHU XIN ĐỒNG-BẢO TÍN DỤNG

Thờ nhời. - Ai muốn dành tiền khi ít, may gặp làm giàu, rồi ra có vốn; ai góp tiền vào hội Vạn-quốc Sĩ-ác ở tại Qui-nhơn, do đũa hiệu làm đại-lý.

Thờ hai. - Ai muốn bảo-kê xe điện, giá cả phải chăng, giấy tờ mau máng, hư chưa mất thương, không chớ khổ đợi, xin giao xe cho hãng bảo-kê ở Trung-Pháp ở tại Quinhon, do đũa hiệu làm đại-biểu.

Thờ ba. - Ai muốn tiền thu nội-hoa thổ sản, hàng chầy giá may, khỏi người hiệp ép, xin gọi kiêu mẫu rõ ràng, đũa hiệu sẵn đường giao tiếp.

Thờ tư. - Ai muốn cầm thế đất nhà, mở mang công nghệ, xin đem tờ khế danh rành, đũa hiệu liệu bề giải thiệu.

Thờ năm. - Ai muốn góp vốn bán phôi, chắt tay may lợi; xin ký cổ phần vào hội « Trung-kỳ nông-công-thương đại-lý cuộc » đường lê chừ ở tại Qui-nhơn.

PHẠM-ĐIỆM

Năm nay ! Trong tháng giêng năm nay chi điếm TOURANE sẽ mở ! Năm nay chi điếm HUẾ sẽ bán một giá rất hạ ! để qui khách xa gần vui lòng chiếu cố thêm cho. Như thế lợi quyền mới mong thu về chút đỉnh. Năm mới xin kính chúc quý khách được vạn sự an hảo. Kính cáo VINH-HƯNG-TƯỜNG N° 167 Rue Sarrault - VINH

ĐẠI QUANG ĐƯỢC PHÒNG

N° 46 Boulevard Tông-Độc-Phương, Téléphone 19 CHOLON. - Chi-Điểm Phố Hàng Đường 47 HANOI.

Thượng-Hải huyết trung bìu hiệu con Bướm.

Thờ thuốc này đã có thầy thuốc thí-nghiệm rồi bảo không có sự độc địa chỉ trong thuốc cả. Người ốm yếu da mặt như giấy thì biết cái phần huyết đã hư rồi phải uống huyết trung bìu này nó bổ khí huyết và mạnh mẽ trong mình không biết bao nhiêu mà kể. vậy xin qui ông qui bà nên mua mà dùng, còn một chứng rất hay như ham dâm-dục thái quá thì lượng thận đã kém suy thì phần ngưng lạnh uống thuốc huyết trung bìu chừng một tuần lễ thì biết công lực thuốc hay đường nào. Còn những người vô sự không lợt uống thuốc này đôi ve sau sanh sữa nhiều lợi mất. Thường khi con nit mất sữa tại khi huyết chưa đủ thành bệnh Cam-tích thương cho nó uống càng lợi, những người đàn bà đường kinh không đúng hoặc trời hoặc sự uống thuốc có sức mạnh sau đường kinh đúng tháng, những người học sanh phải bị lo lẫn quá độ thì làm huyết hóa kém sắc mặt như giấy, uống thuốc này sanh máu tươi tốt, những người già cả khí huyết suy kém linh thần yếu đuối, hay dùng thuốc này thì tự nhiên tóc xanh và đen lại có sức mạnh.

CÁCH DÙNG: Người lớn mỗi ngày uống 3 lần trước khi ăn cơm nửa giờ hoặc ăn rồi, mỗi lần một muỗng ăn sấp, vậy khuấy nước ấm ấm mà uống. Mỗi ve lớn giá là \$500 mỗi ve nhỏ \$350. - ĐẠI-LY: Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ đều có bán.

